

А.М. Колосок (Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна)

АДРЕСНА МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ*

У статті здійснено аналіз процедури надання одноразової грошової матеріальної допомоги громадянам, які опинилися в складних життєвих обставинах. Запропоновано шляхи її вдосконалення й оптимізації.

Ключові слова: грошова матеріальна допомога, регіональна програма соціального захисту населення, соціальна відповідальність.

Літ. 11.

А.М. Колосок (Волинский национальный университет
имени Леси Украинки, г. Луцк, Украина)

АДРЕСНАЯ МАТЕРИАЛЬНАЯ ПОМОЩЬ, КАК ЭЛЕМЕНТ СОЦИАЛЬНО ОТВЕТСТВЕННОГО ГОСУДАРСТВА

В статье осуществлен анализ процедуры предоставления материального пособия гражданам, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах. Предложены пути ее усовершенствования и оптимизации.

Ключевые слова: материальное пособие, региональная программа социальной защиты населения, социальная ответственность.

A.M. Kolosok (Volyn National University of Lesya Ukrainka, Lutsk, Ukraine)

TARGETED FINANCIAL ASSISTANCE AS AN ELEMENT OF A SOCIALLY RESPONSIBLE STATE

The article carries out the analysis of the procedure of the single monetary financial assistance to individuals who have found themselves in difficult circumstances. The ways of its improvement and optimization are offered.

Keywords: social assistance; regional program of social protection for population; social responsibility.

Постановка проблеми. Реалії соціально-економічного стану країни спонукають суспільство до пошуку нових форм соціальної співпраці. Дедалі частіше вживається термін «соціальна відповідальність бізнесу», але вітчизняні підприємства беруть участь у цій формі соціального діалогу. Причиною є не лише фінансові проблеми, але й неготовність самого суспільства, адже соціально відповідальний бізнес може розвиватись лише у соціальній державі. Саме держава повинна показувати приклад соціальної відповідальності, спонукати інших. Одним із елементів соціальної відповідальності держави є одноразова адресна грошова (матеріальна) допомога. Проте процедура її надання є недосконалою, немає і єдиного підходу до організації виплати адресної матеріальної допомоги.

Аналіз досліджень і публікацій. У працях різних авторів, присвячених соціальної відповідальності бізнесу та держави, питання матеріальної допомоги висвітлюються лише частково. Окремі проблеми у своїх працях розглядали

* статтю підготовлено на основі доповіді на XI-му міжнародному науковому семінарі «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та екології» (2–7 липня 2012 р., Київ – оз. Світязь).

О.Ю. Березіна [5], Н.В. Водницька [6], Л.А. Грицина [7], Н.А. Супрун [10] та інші.

Протягом останнього десятиріччя теоретичним і практичним аспектам соціальної відповідальності приділяли увагу Є.В. Мішенін [9], О.В. Степанова [9], І.М. Царик [11] та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Однак коло питань, пов'язаних з організацією процедури надання матеріальної допомоги в сучасних умовах, не набули належного висвітлення і потребують більш детального дослідження. Зокрема, потребує подальшого вдосконалення питання надання допомоги із депутатського фонду, також необхідно оптимізувати процедуру збору й обробки документів.

Метою дослідження є формулювання теоретичних засад соціально відповідальної держави та практичних рекомендацій щодо вдосконалення нормативного, методичного й документального забезпечення практичного інструментарію соціальної відповідальності.

Об'єктом дослідження є організація і методика здійснення процесу надання одноразової грошової допомоги громадянам, які опинились в складних життєвих обставинах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційних і методичних засад одноразової матеріальної допомоги.

Основні результати дослідження. У дорученні Кабінету Міністрів України від 18.05.2012 №2653/0/1-12 стосовно вивчення досвіду Вінницької міської ради пропонується створювати комунальні обчислювальні центри з метою оптимізації процесів нарахування житлово-комунальних послуг і різних видів соціальної допомоги [1]. На даний момент інформаційно-обчислювальні центри з такими функціями існують лише в окремих великих містах України. Так, у Вінницькій області – це єдине підприємство, Волинській – 1, Дніпропетровській – 7, Житомирській – 2, Закарпатській – 1, Запорізькій – 1, Київській – 3, Миколаївській – 2, Одеській – 1, Полтавській – 1, Сумській – 1, Тернопільській – 1, Хмельницькій – 1, Черкаській – 2, в м. Києві – 1 підприємство.

У Волинській області «Центр по здійсненню соціальних виплат» (надалі – Центр) було утворено згідно з рішенням Волинської обласної ради шостого скликання від 22.12.2010 №2/18 «Про утворення комунальної установи «Центр по здійсненню соціальних виплат» на базі інформаційно-обчислювального центру головного управління праці, соціальних питань та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи [3].

Головними завданнями Центру є здійснення нарахування, формування, підготовка до друку документів для виплати всіх видів соціальної допомоги, субсидій і пільг у готівковій формі на придбання твердого й рідкого пального палива та скрапленого газу, компенсаційних і соціальних виплат громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, грошової виплати на електропостачання (експеримент у Волинській області) та інших грошових виплат, формування документів на виплату в електронному вигляді та друк усіх паперових відомостей.

Щомісячно Центр здійснює нарахування за 23 видами виплат (одноразова допомога при народженні, допомога під час вагітності та пологів, державна

соціальна допомога малозабезпеченим, допомога самотнім матерям, допомога матерям-героїням, допомога для догляду за літніми людьми тощо). Загальна кількість одержувачів усіх видів виплат в області станом на 01.01.2012 складає 390 тис. осіб. Спеціалістами Центру за допомогою програмного забезпечення по кожному виду окремо формуються відомості для виплати допомоги через поштові відділення зв'язку або установи банків. Для здійснення виплати допомог, компенсацій, субсидій, пільг готівкою через банківські установи, крім паперових відомостей, додатково створюються електронні файли для зарахування коштів у розрізі районів, банків і різних видів виплат. Щомісячно кількість цих файлів зростає та складає більше тисячі, що в подальшому передаються засобами електронного зв'язку на банківські установи.

На виконання «Регіональної цільової програми соціального захисту населення на 2012–2014 роки» від 27.12.2011 №8/15, в частині надання одноразової грошової матеріальної допомоги, в обласному бюджеті на 2012 рік передбачено [2]:

- **800000 грн.** — для надання одноразової грошової матеріальної допомоги за зверненням громадян до депутатів обласної ради, з розрахунку 10000 грн. на одного депутата;

- 582200 грн. — для надання одноразової грошової допомоги за зверненнями громадян в органи державної влади та місцевого самоврядування.

Окремо, відповідно до заходів Регіональної цільової програми соціального захисту населення на 2012–2014 рр., без особистих звернень громадян, передбачено на 2012 р. надати допомогу таким категоріям населення:

- жителям області, яким виповнилось 100 і більше років (з розрахунку 100 грн. на кожного);

- ветеранам ОУН-УПА (з розрахунку 2 рази на рік по 170 грн., 2 рази на рік — по 100 грн.);

- надання щорічної матеріальної допомоги родинам, які втратили синів в Афганістані, та інвалідам I групи (з розрахунку 200 грн. кожному);

- надання одноразової матеріальної допомоги сім'ям працівників органів внутрішніх справ області, які загинули під час виконання службових обов'язків (по 200 грн.).

Видатки, пов'язані з наданням одноразової грошової допомоги громадянам, які опинилися в складних життєвих обставинах, здійснюються у межах коштів обласного бюджету.

На виконання Розпорядження Облдержадміністрації від 15.03.2012 №106 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених в обласному бюджеті для надання одноразової грошової матеріальної допомоги громадянам, які опинилися в складних життєвих обставинах, та іншим категоріям громадян» [4], всі звернення громадян направляються в комунальну установу «Центр по здійсненню соціальних виплат» для реєстрації та формування повного пакета документів. Після реєстрації заяви, Центром формуються справи та надсилаються запити відповідним райдержадміністраціям і виконкомам міських (міст обласного значення) рад на проведення обстеження матеріально-побутових умов проживання заявника та його сім'ї. Для розгляду Комісія з питань надання одноразової грошової матеріальної допомоги готує справи,

забезпечені повним комплектом документів, з дотриманням контрольних дат по зверненням, та формує протокол засідання, який у тижневий термін реєструється в органах державного казначейства. Реєстрація юридичних і фінансових зобов'язань, фінансування видатків, пов'язаних з наданням допомоги, та проведення таких виплат громадянам здійснюються у межах асигнувань відповідно до помісячного розпису видатків обласного бюджету.

Згідно із затвердженим планом асигнувань на 2012 р. за КТКВК (код тимчасової класифікації видатків та кредитування) 090412 «Інші видатки на соціальний захист населення», на січень місяць не передбачено кошторисних призначень за КЕКВ (код економічної класифікації видатків) 1343 (інші поточні трансферти населенню), тому перше засідання комісії з питань надання одноразової грошової матеріальної допомоги проведено 6 лютого 2012 року.

Станом на 30.05.2012 проведено 8 засідань комісій, на яких розглянуто 816 звернень та надано допомогу 683 громадянам на загальну суму 652500 грн. З них зокрема:

- за зверненнями громадян до депутатів обласної ради 234 (+7 заявників – за колективними зверненнями) отримали допомогу на загальну суму 344900 грн., планом на лютий-червень передбачено 350000 грн.;

- за зверненням громадян в органи державної влади та місцевого самоврядування надано допомогу 449 заявникам на загальну суму 307600 грн., планово – 280300 грн.

Відповідно до заходів Регіональної цільової програми соціального захисту населення в травні надана грошова допомога для часткового відшкодування витрат на житлово-комунальні послуги і придбання твердого палива та скрапленого газу ветеранам ОУН-УПА (по 170 грн. кожному). Допомога виплачена 421 особі на загальну суму 71570 грн.

Кошти, передбачені в обласному бюджеті для надання одноразової грошової допомоги громадянам, які опинились в складних життєвих обставинах, та іншим категоріям громадян, на період січень-червень 2012 р. використані в повному обсязі.

Проведене дослідження питань, пов'язаних з організацією і проведенням соціальних виплат у Волинській області, дозволило зробити такі **висновки**:

- матеріальна допомога є ключовим елементом соціальної держави, за допомогою якої надаються фінансові ресурси громадянам, які опинились в складних життєвих обставинах. Вона надає можливість оперативно виділити кошти людям, що постраждали від пожежі чи потребують термінового лікування, наприклад;

- процес надання адресної грошової допомоги є складним і тривалим, що вимагає значного кваліфікаційного рівня відповідної комісії;

- потребує спрощення та прискорення процедура оформлення документів для надання матеріальної допомоги;

- за умови достатнього фінансування доцільним є проведення засідань комісії з питань надання одноразової грошової допомоги два рази на місяць;

- з метою прискорення виплати допомоги державному казначейству України необхідно віднести до позачергових платежів поштовий збір за доставку наданих грошових коштів;

- в інших великих містах з метою інформатизації та прискорення обчислювальних процесів доцільно розглянути можливість створення установ за зразком Центру по здійсненню соціальних виплат.

1. Доручення стосовно вивчення досвіду Вінницької міської ради: Доручення Кабінету Міністрів України від 18.05.2012 №20653/0/1-12 // zakon1.rada.gov.ua.

2. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених в обласному бюджеті для надання одноразової грошової матеріальної допомоги громадянам, які опинилися в складних життєвих обставинах, та іншим категоріям громадян: Розпорядження Волинської облдержадміністрації від 15.03.2012 №106 // www.volynrada.gov.ua.

3. Про регіональну цільову програму соціального захисту населення на 2012–2014 роки: Рішення Волинської обласної ради шостого скликання від 27.12.2011 №8/15 // www.volynrada.gov.ua.

4. Про утворення комунальної установи «Центр по здійсненню соціальних виплат»: Рішення Волинської обласної ради шостого скликання від 22.12.2010 №2/18 // www.volynrada.gov.ua.

5. *Березіна О.Ю.* Теоретичні підходи до визначення поняття «корпоративна соціальна відповідальність» // Вісник Житомирського державного технологічного університету.– Серія: Економічні науки.– 2010.– Вип. 3. – Ч. 1. – С. 223–225.

6. *Водницька Н.В.* Взаємозв'язок соціальної і економічної політики в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки // Економіка розвитку.– 2004.– №1. – С. 25–28.

7. *Грицина Л.А.* Реалізація корпоративної соціальної відповідальності підприємства в системі зацікавленості та взаємовідносин сторін // Економічні науки: Вчені записки Кримського інженерно-педагогічного університету. – Вип. 12. – Сімферополь: НІЦ КІПУ, 2008. – С. 73–77.

8. *Мишенін С.В., Степанова О.В.* Управління соціальними витратами на підприємстві: суспільні орієнтири та механізми реалізації // Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування.– 2004.– Вип. 2. – Ч. 2. – С. 543–548.

9. *Степанова О.В., Мишенін Є.В.* Соціально відповідальне управління промисловими підприємствами: проблеми формування та напрямки реалізації // Вісник Сумського національного аграрного університету.– Серія: Економіка та менеджмент.– 2007.– №6–7. – С. 404–414.

10. *Супрун Н.А.* Корпоративна соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку бізнесу // Економіка і прогнозування.– 2009.– №3. – С. 61–74.

11. *Царик І.М.* Рыночное регулирование социальной ответственности бизнеса в условиях цикличности экономики // Историко-правовые и социально-экономические аспекты развития общества: Материалы межвуз. науч.-практ. конф. (7.04.2010). – Чернигов: Укр.-рос. ин-т (филиал) Моск. гос. откр. ун-та в г. Чернигове, 2010. – С. 208–210.

Стаття надійшла до редакції 25.07.2012.